

บทคัดย่อ

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาการเลี้ยงโคนม: กรณีศึกษาจังหวัดราชบุรี

บุญเรียง ขจรศิลป์ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ และธวัช เลี้ยงลือชา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเลี้ยงโคนม โดยเน้นในเรื่องความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง ครูใช้การสอนแบบบูรณาการโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและมีประสบการณ์การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานซึ่งมีเกณฑ์การประเมินอย่างชัดเจน โดยคาดว่านักเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพการเลี้ยงโคนมเพิ่มมากขึ้น

ผู้ร่วมในโครงการครั้งนี้ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในปีการศึกษา 2540 และ 2541 โรงเรียนชุมชนวัดหนองโพและโรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากทั้งสองโรงเรียน ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ บุคลากรในชุมชน และผู้แทนองค์กรท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบประเมินชิ้นงาน แบบวัดเจตคติ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยความร่วมมือของโรงเรียนและชุมชนนั้นประกอบด้วย 10 ขั้นตอน คือ 1.1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการของบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน และคนในชุมชน ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “การเลี้ยงโคนม” 1.2) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “การเลี้ยงโคนม” โดยได้รับความร่วมมือจากผู้รู้ในชุมชน บุคลากรในโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญการเลี้ยงโคนมจากกรมปศุสัตว์ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 1.3) จัดเตรียมบุคลากรโดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและพาบุคลากรที่เกี่ยวข้องไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในรูปแบบต่าง ๆ และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน 1.4) ประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ และวิธีการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอน 1.5) นำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “การเลี้ยงโคนม 1” และ “การเลี้ยงโคนม 2” ไปทดลองใช้ 1.6) ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ในระยะแรก 1.7) จัดประชุมติดตามผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “การเลี้ยงโคนม 1” และ “การเลี้ยงโคนม 2” หลังจากจบการเรียนการสอนในภาคต้นและภาคปลาย โดยเชิญคนในชุมชน

บุคลากรในโรงเรียน และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปรับปรุง 1.8) นำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “การเลี้ยงโคนม 1” และ “การเลี้ยงโคนม 2” ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ แล้วนำไปใช้ 1.9) ประเมินผลการใช้หลักสูตรที่มีต่อนักเรียน ครู ผู้บริหาร และคนในชุมชน และ 1.10) บุคลากรในโรงเรียนและคนในชุมชนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง 2) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “การเลี้ยงโคนม” ที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา นั้นมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเมื่อนำหลักสูตรไปใช้แล้วพบว่า 2.1) คณะครูที่เข้าร่วมโครงการเริ่มมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนจากการให้ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น 2.2) ชุมชนและองค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน 2.3) การประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงผลงานของตนเองให้ดีขึ้น 2.4) นักเรียนมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมมากขึ้น 2.5) นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมมากขึ้น 2.6) นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกล้าแสดงออก การมีนิสัยรักการทำงาน มีทักษะการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสารอยู่ในระดับดี 2.7) นักเรียนมีความสุขในการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการเลี้ยงโคนม และมีเจตคติต่ออาชีพการเลี้ยงโคนมดีขึ้นกว่าก่อนเรียน 2.8) ครูผู้สอน ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ บุคลากรในชุมชนมีความคิดเห็นว่าการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการเลี้ยงโคนมมาใช้ในโรงเรียนมีผลดีและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และชุมชนมากกว่าผลเสีย ซึ่งควรจะดำเนินการต่อไปและควรจะมีการขยายผลไปสู่ชุมชนอื่นๆ โดยการนำกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น วิธีการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลไปปรับใช้ ซึ่งเนื้อหาของหลักสูตรนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ ความต้องการและศักยภาพในการจัดทำหลักสูตรของแต่ละท้องถิ่น

ABSTRACT

The Process of Creating a Local Curriculum on Dairy Farming Development: A Case Study of Ratchaburi Province

Boonreang Kajornsin, Jaitip Chuaratanaphong, and Thawat Siengluecha

The objectives of this participatory action research study were to develop the process of creating local curriculum (about dairy farming), and to investigate the quality of the local curriculum that was developed. The focus of the study was the cooperation between schools, community, and related organizations in providing an authentic learning experience for students. Teachers used an integrated approach and student-centered teaching. Teachers encouraged students to construct their own knowledge. Portfolio and rubric assessments were used for student evaluation. Students had experienced cooperative learning, and finally developed the good attitude toward dairy farming as an occupation.

The participants were the 1997 and 1998 fifth graders of Wat Nongpho Community School and Wat Don Krabuang School, grade 5 teachers in both schools, administrators, supervisors, community members and local organization representatives who were involved in the teaching and learning process. Participatory action research was used in this study. Evaluation forms, attitude scales, questionnaires and interview forms were used for collecting data.

The research results revealed that: 1) The process of local curriculum development through school-community collaboration was comprised of 10 steps as follows. 1.1) Doing a need assessment of local curriculum about dairy farming development. 1.2) Developing a local curriculum by the cooperation of community members, teachers, dairy farming expertises and researchers. 1.3) Personnel preparing by giving workshops and arranging study tours for teachers, administrators and supervisors. 1.4) Meeting parents. 1.5) Trying out the local curriculum. 1.6) Following up the implementation of local curriculum in 1997. 1.7) Setting up a seminar for brain storming from teachers, administrators, supervisors, parents, community members and representatives of local organization to correct and improve a local curriculum.

1.8) Implementing the improved local curriculum. 1.9) Evaluating the impacts of local curriculum implementation on students, teachers, administrators, and community members. 1.10) Improving and implementing a local curriculum continuously by schools and community.

2) The investigation of quality of local curriculum showed that: 2.1) Participating teachers started changing their behaviors from teacher-centered to more student-centered instruction. 2.2) Community members and local organization became involved in the teaching and learning process in many ways. 2.3) Using portfolio and rubric assessments increased students' enthusiasm to improve and to finish reports about their findings. 2.4) Students' ability to work as a team was improved. 2.5) Students gained more knowledge about dairy farming. 2.6) Students had desirable behaviors and desirable skills at the satisfied level and they felt very happy to study in these courses. 2.7) Students had good attitudes toward dairy farming occupation. 2.8) All target populations thought that the local curriculum about dairy farming had positive impacts to community, students, teachers, administrators and supervisors. The process of local curriculum development should be transferred to other communities.